

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

**Onderzoek en
Wetenschapsbeleid**

Van

Datum

22 september 2023

Referentie

41615240

Bijlagen

2

nota

Kamerbrief sectorbeeld kennisveiligheid universiteiten

Aanleiding

Onderzoeksbureaus Oberon en Dialogic hebben in het voorjaar van 2023 de externe audit kennisveiligheid bij universiteiten uitgevoerd. Zij hebben op 11 september het sectorbeeld opgeleverd. Ook heeft UNL u een brief gestuurd in reactie op het sectorbeeld. U heeft aangekondigd het sectorbeeld rond de zomer met de Tweede Kamer te delen. We zetten in op verzending op 10 oktober. Hierbij ontvangt u ter accordering en ondertekening de Kamerbrief met uw reactie op het sectorbeeld.

Besluit

- Bij ondertekening gaat u akkoord met verzending van de Kamerbrief, inclusief het sectorbeeld kennisveiligheid universiteiten en een afschrift van de brief van UNL.
- Bij ondertekening gaat u akkoord met een uitgestelde start van de consultatiefase van het wetsvoorstel en met het melden van het gewijzigde tijdpad in de brief aan de Tweede Kamer over het sectorbeeld.

Kernpunten

- De audit geeft inzicht in waar de universiteiten nu staan met het kennisveiligheidsbeleid, specifiek op het gebied van de risicoanalyses waar u om gevraagd heeft en de implementatie van de Nationale Leidraad.
- Alle universiteiten hebben gehoor gegeven aan uw oproep van vorig jaar om een risicoanalyse uit te voeren.¹
- Uit het sectorbeeld komt naar voren dat de universiteiten belangrijke stappen hebben gezet, maar het kan en moet beter op het gebied van risicomanagement en personeelsbeleid.
- De acties die wij voorstellen passen binnen het reeds ingezette beleid, gelet op de demissionaire status van het kabinet. De acties geven ook uitvoering aan de motie Van der Woude en Van der Molen (zie aandachtspunten in gesprek met de Kamer).
- Er volgen in de komende maanden nog sectorbeelden van de hogescholen, KNAW en NWO.

¹ Kamerstuk 31 288, nr. 950

- Naast uw reactie op het sectorbeeld van de universiteiten kondigt u in de brief aan dat het tijdpad van het wetsvoorstel Screening kennisveiligheid aangepast wordt.

Afstemming kennisveld en reactie UNL

- Het sectorbeeld is besproken met de bestuurders van UNL, VH, NFU, NWO, KNAW en TO2. Deze partijen vonden het sectorbeeld herkenbaar en nuttig.
- UNL heeft naar aanleiding van deze gesprekken een schriftelijke reactie op het sectorbeeld opgesteld. Deze zal meegezonden worden met deze Kamerbrief en het sectorbeeld.
- Op basis van gesprekken met UNL blijkt dat we het eens zijn over de conclusies in het sectorbeeld. UNL heeft een aantal eigen acties in hun brief aangekondigd, hier verwijzen we ook naar in de beleidsreactie.
- UNL signaleert dat de extra middelen die universiteiten krijgen (via amendement Vd Woude bij begrotingsbehandeling in 2022) mogelijk niet voldoende zijn om alle gewenste maatregelen uit te voeren. We zijn dan ook terughoudend met het introduceren van nieuwe beleidsmaatregelen. Wel houden we UNL graag aan de afspraak om de Leidraad te implementeren, zoals afgesproken in het Bestuursakkoord 2022.
- D.OWB bespreekt de aangekondigde acties met de directeur van UNL.

Aandachtspunten met betrekking tot de Tweede Kamer

- In het spoeddebat kennisveiligheid op 23 juni 2022 heeft u de externe audit kennisveiligheid aangekondigd. De audit is uitgevoerd als een procesaudit zonder normenkader. U heeft gekozen voor deze specifieke invulling van de audit omdat deze wijze het best aansloot bij de fase waar het landelijke beleid zich in bevond.
- Zoals uit het sectorbeeld blijkt begint het kennisveiligheidsbeleid vaste vorm te krijgen binnen de universiteiten. Mede daarom starten we, op advies van de AWTI, een verkenning naar de ontwikkeling en het gebruik van een *capability maturity model* voor kennisveiligheid. Dit zou bijvoorbeeld bij een volgende auditronde die is aangekondigd meer houvast kunnen bieden.
- Tijdens het spoeddebat heeft u de instellingen ook opgeroepen om 'de zolder op te ruimen' en de bestaande samenwerkingsverbanden langs te gaan om risico's in kaart te brengen. De universiteiten hebben het uitvoeren van de risicoanalyse op systematische wijze – aan de hand van een model van UNL – gedaan. We hebben dit nog specifiek bij UNL uitgevraagd en UNL heeft ons dit bevestigd. Het model helpt universiteiten hun risico's te identificeren door gericht de relevante internationale samenwerkingsverbanden en financieringsbronnen in kaart te brengen.
- Er is bij veel universiteiten gewerkt met decentrale overzichten. Het feit dat veel universiteiten momenteel geen centraal overzicht hebben van

deze partnerschappen en financiering, zegt niets over de kwaliteit van de risicoanalyses.

- In een motie d.d. 14 september 2022² verzochten de leden Van der Woude en Van der Molen u:
 - om de instellingen de risicoanalyse kennisveiligheid op systematische wijze te laten uitvoeren en een risicoclassificatie van internationale relaties en samenwerkingsverbanden daar onderdeel van uit te laten maken; en
 - om zowel de uitkomsten als de aanpak van de risicoanalyse die instellingen uitvoerden, onderdeel te maken van de externe audit en op basis daarvan samen met kennisinstellingen en externe experts te kijken welke aanvullende maatregelen nodig zijn om de risicoanalyse aan te scherpen.
- U heeft reeds gehoor gegeven aan het eerste verzoek en u kunt door middel van in de beleidsreactie aangekondigde acties en de acties van UNL uitvoering geven aan het tweede verzoek.

Proces afstemming brief

- Deze brief is afgestemd via het Directeurenoverleg Statelijke Dreigingen. Hierin zijn de volgende departementen vertegenwoordigd:
 - JenV (incl NCTV en Justis)
 - EZK
 - BZK (incl diensten)
 - AZ
 - BZ
 - DEF
 - IenW
 - SZW
 - VWS
- De afstemming met deze partijen heeft niet tot wezenlijke aanpassingen van de brief geleid.

Tijdpad wetstraject

- Op 5 april jl.³ is aan de Tweede Kamer gemeld dat het streven is om het wetsvoorstel nog dit najaar in (internet)consultatie te brengen. Dit ambitieuze tijdpad is door een aantal omstandigheden niet haalbaar gebleken.
- Wij **adviseren** u akkoord te gaan met een uitgestelde start van de consultatiefase van het wetsvoorstel en dit te melden in de brief aan de Tweede Kamer over het sectorbeeld. U kunt tevens aankondigen dat in de voortgangsbrief die gepland staat voor eind van dit jaar, een aangepast tijdpad gepresenteerd wordt.

² Kamerstuk 31 288, nr. 979.

³ Kamerstukken II 2022/23, 36 200 VIII, nr. 213.

- Het tijdpad dat aan de Tweede Kamer is gecommuniceerd was vanaf de start ambitieus, vanwege het belang dat u samen met de Kamer hecht aan dit wetsvoorstel. Na de start van de ontwerpfase bleek al snel van de noodzaak tot bijsturing op het tijdpad, om drie redenen: **1)** uitvoering, **2)** de feedback van het kennisveld en **3)** advisering door derden.

1) Uitvoering

- De uitvoering van de screening is een zeer belangrijk aspect van dit wetsvoorstel, mede gezien de gevolgen voor de persoonlijke levenssfeer in geval van screening. Duidelijkheid over de uitvoerder van de screening en de noodzakelijke betrokkenheid van de uitvoering bij het eerste concept zijn van belang voor de consultatieversie van het wetsvoorstel.
- Justis is momenteel de uitvoeringsorganisatie waarmee OCW in gesprek is voor de uitvoering van de screening.
- Het betreft een grote opdracht, waarbij een geheel nieuw screeningsproduct moet worden ontwikkeld. Justis bekijkt via een vooronderzoek waarbij kosten, uitvoerbaarheid en haalbaarheid van de screeningsopdracht centraal staan, of en onder welke voorwaarden zij de screening kunnen uitvoeren.
- De eerdere inschatting met betrekking tot het op korte termijn kunnen opleveren van een vooronderzoek door Justis, is daardoor niet realistisch gebleken.
- Uitvoering is een belangrijk aandachtspunt bij het wetgevingskwaliteitsbeleid van het kabinet.⁴ Alleen al om die reden is het advies te wachten met de start van de consultatie tot het moment dat besluitvorming over de uitvoerende partij heeft plaatsgevonden.
- Er is ook geen tijdswinst te behalen door toch al dit najaar te starten met de internetconsultatie op het moment dat de uitvoerende partij nog niet bekend is.
- Een uitvoeringstoets is ook een verplichte stap in het wetgevingsproces. Het wetsvoorstel kan zonder afgeronde uitvoeringstoets niet door naar de volgende stap in het wetstraject, te weten de advisering door de Raad van State. De uitvoeringstoets kan wel *tijdens* de internetconsultatie worden gestart, dit is gebruikelijk.

2) De feedback van het kennisveld

- Daarnaast is de afbakening van de risicovakgebieden (sensitieve technologieën) een hoofdelement van het wetsvoorstel. De feedback van de kennisinstellingen die in dat verband is ontvangen op zowel de lijst als de screening en de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel vereist zorgvuldige verwerking.

3) Advisering door derden

- Tot slot is bijsturing op het tijdpad nodig gebleken vanwege eerdere discussie over de reeds gekozen afbakening van de doelgroep.
- De doelgroep afbakening is een hoofdelement van de wet.

⁴ Kamerstukken II 2021/21 35570-VI nr. 115.

Datum
22 september 2023

- In dit verband is afgesproken de keuze voor de doelgroep in het wetstraject op houdbaarheid te testen door middel van onafhankelijke advisering door derden.
- Ook de kennisinstellingen hebben gevraagd naar onafhankelijk advies op dit punt.
- Het is wenselijk om advies in te winnen voorafgaand aan het in consultatie brengen van het wetsvoorstel. Dit laat zien dat we de zorgen rondom de doelgroepkeuze serieus nemen en in het ontwerp betrekken.
- Indien pas tijdens de consultatie deze adviestrajecten worden gestart en de keuze voor de doelgroep blijkt alsnog niet (juridisch) houdbaar te zijn, dan heeft dit consequenties voor het wetsvoorstel.
- De advisering wordt momenteel in gang gezet, en zal vermoedelijk ook nog 2-3 maanden in beslag nemen.